

II. MŰVÉSZEK

Építészek, kőfaragók

DOMENICO DA BOLOGNA

Történeti adatok:

1531 nov. 9. Bécs. Kifizetés Johann Tschärte alsóausztriai építésznek bécsújhelyi tartózkodásáért, ahol ő Giorgio de Spatio-val és „Dominico pau-meister“-rel járt (Jahrbuch der Kunstsammlungen des allerh. Kaiserhauses. V. Bd. II. Teil. Wien, 1877. Reg. 4043.).

1532 jan. 19. és jan. 29. Bécs. Kifizetés Domenico de Bononia építésznek „den uncosten, so im auf ain modell ainer haimblichen wergangen“ (u. o. Reg. 4045.).

1532 ápr. 7. Regensburg. I. Ferdinánd király megbízza római követét, hogy járjon közbe „Dominicus de Bononia architector noster“ peres ügyében, melyet Johannes Sassatellus indított ellene (Jahrbuch, XI. Bd. II. Teil. Wien, 1890. Reg. 6296.).

1533 jan. 23. Innsbruck. I. Ferdinánd király Franciscus Guchardinus bolognai kormányzónak ajánlja Dominicus de Bononia-t, aki ellen Johannes

Saffarellus pert indított, „attento, quod dictus Dominicus in architectura plurimum valeat multaue et valde utilia contra Turcam prestiterit nobis servitia, que deinceps maiora ab eo speramus“ (Jahrbuch. Bd. XI. II. Teil. 1890. Reg. 6303.).

1533 aug. 20. Bécs. *Domenico de Bononia-nak* e dátumtól kezdve kiutalnak évi 120 forintot (Jahrbuch. V. Bd. II. Teil. Reg. 4460.).

1533 szept. 5. Bécs. *I. Ferdinánd* Domenico da Bolognát „nachdem er uns ain zait her bei den gebewen, so wir an unser stat Wienn und ander orten thuen lassen, vleissig und treulich gedient“, kinevezi építészének és évi 300 forint fizetést utaltat ki neki, azonkívül — mivel a német nyelvet nem bírja — egy tolmácsot rendel melléje Domenico költségére (u. o. Reg. 4463.).

1540. Új Bálványos. *Dominicus* „architector et edificiorum regalium fundator“, akit János király az Új Bálványos vára (Szamosújvár) építéséhez hívott, értesíti Velten Kugler besztercei bírót, hogy szeretné megtekinteni Besztercét, hogy a királynak, aki már eddig is rossz néven vette neki, hogy Besztercét nem ismeri, felvilágosításokat adhasson a városról (Beszterce város levéltára.¹ — Kivonatossan ismertette: Wenrich, W.: Künstlernamen aus siebenbürgisch-sächsischer Vergangenheit. Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. 1889. S. 46.).

1540 aug. 26. Bécs. *I. Ferdinánd* király „quod nos bene sperantes de fide, industria et ingenio Dominici de Bononia architecti, imo plane persuasum habentes confidentesque illum sua architecture scientia, cognitione atque ingenii dexteritate nobis in occurrentiis nostris apprime usui et commodo futurum esse“, szolgálatába fogadja és neki havi 50 forint salláriumot utaltat ki (Jahrbuch. XI. Bd. II. Teil. 1890. Reg. 6341.).

1541 szept. 1. Linz. *Antonio Mazza* levele Messer Marchiohoz Buda 1541. évi ostromáról: „Da tutte le parti di detta cittate che erano deboli, gli e fatto un terrapiano honesto et ben fondato, opera tutta di un inzegnero Bolognese, chiamato Dominico, qual solea essere a servicii del Re di Romani, et per non esser intertenuto con provisione sufficienti, ne pagato di quella che l’havea quando gli occorrea il bisogno gia pochi anni si era accostato al Re Giovanni, dal quale era stato benissimo veduto et acarecciato“ (Nyáry A.: Buda 1541. évi bevételéről Mazza Antal egykorú jelentése. M. Tört. Tár. XX. 1875. 228. 1.).

1552. *Paulus Jovius* feljegyzése, hogy Domenico da Bologna János király megbízásából megerősítette a budai várat: „Immutata enim erat urbis facies, nam ingentia propugnacula peritissime constructa, novarumque turrium moles admirabatur, quas johannes architecti Bononiensis ingenio fretus muniendis portis

¹ A levél eredeti teljes szövegéhez a beszterce-naszódi levéltári viszonyok jelenlegi rendezetlensége miatt nem tudtam hozzáférni.

addiderat“ (Pauli Jovii Novocomensis Episcopi Nucerini Historiarum sui temporis Tomus Secundus. Florentiae, 1552. p. 360.).

1563. Ascanio Centorio feljegyzése: „...la ritrouasse da quello che era prima tutta rinouata, imperoche Giovanni con l'ingegno ed arte d'un certo Architetto Bolognese l'haueua si fattamente di Bellouardi fortificata, e cinta di mura e di fossi profondi, che difficile gli appresentauano l'acquistarla...“ (Centorio, A.: *Commentarii della Guerra di Transilvania*. I. Venezia, 1566. p. 26.).

Irodalom. *Horváth M.*: Az ipar és kereskedés története Magyarországon a három utolsó század alatt. Buda, 1840. 36. l. (Joviusra hivatkozva említi, hogy Zápolyai János vele építtette Buda bástyáit.); *Promis, C.*: Gli ingegneri e serittori militari bolognesi nel XV. e XVI. secolo. Miscellanea di storia Italiana. IV. Torino. 1863. p. 587—588. (Buda megerősítése); *Wenrich, W.*: Künstlernamen aus siebenbürgisch-sächsischer Vergangenheit. Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. 1889. S. 46. (Ismerteti az 1540-es levelet, de nem ismeri fel, hogy Dominicus azonos Domenico da Bolognával, Új-Bálványos vára pedig Szamosújvárral); *ab.* ismertetése *Wenrich* cikkéről. Arch. Ért. 1889. 274. l.; *Ujhegyi B.*: Budavár keletkezése és hadtörténeti multja. Temesvár, 1892. 30. l. (Domenico budai munkássága); *Szendrei J.—Szentiványi Gy.*: Magyar képzőművészek lexikona. I. Budapest, 1915. 383. l. (Wenrich nyomán említi Domonkos olasz építész); *Balogh* 1930. p. 669.; *Maggiorotti, L. A.*: Gli architetti militari italiani in Ungheria e specialmente ad Agria. Rivista d'Artiglieria e Genio. Roma, 1930. p. 116.; *Banfi Fl.*: Olasz katonai építészek Erdélyben. Erdélyi Múzeum. 1932. 296. l. (Domenico budai munkássága. Egyéb életrajzi adatai *Balogh Jolán* közlése nyomán); *Balogh* 1934/I. 137. l. (Zápolyai János király Domenico da Bolognával építtette Új-Bálványos várát, azaz a szamosújvári várát. Talán Alvincen is dolgozott); *Csabai* 1934. 40. l. (átveszi *Balogh Jolán* megállapítását); *Gerevich* 1934. 236. l. (átveszi *Balogh Jolán* megállapítását); *Hekler* 1934. 124. l. (átveszi *Balogh Jolán* megállapítását); *Balogh* 1934/II. S. 298.; *Balogh J.*: Buda és Pest a renaissance korban. M. Női Szemle. 1935. 163. l.; *Banfi, Fl.*: Domenico da Bologna, architetto della fortezza di Buda. Bologna, 1935. — Különnyomat a „L'Archiginnasia”-ból. XXX. 1935. p. 56—71. (Budai építkezés.); *Maggiorotti, L.A.—Banfi, Fl.*: Le fortificazioni di Buda e di Pest e gli architetti militari italiani. Roma, s. d. (1935?). p. 27, 32, 51—52. (Domenico da Bologna életrajzi adatai és budai működése); *Budinis* 1936. p. 83, 85. 154. (átveszi *Balogh Jolán* megállapítását); *Maggiorotti, L. A.*: Architetti ed architetture militari. II. Roma, 1936. p. 99—101. 433. (Magyarországi működése, budai tevékenysége. 1543-ban valószínűleg Boulogne-sur-mer védelmében vett részt); *Károlyi Á.—Wellmann I.*: Buda és Pest visszavívása 1686-ban. Budapest, 1936. 200—201. l.; *Bierbauer* 1937. 137. l. (átveszi *Balogh Jolán* megállapítását); *Hekler* 1937. S. 94. (átveszi *Balogh Jolán* adatát); *Horváth* 1939. p. 68. (Szamosújvár és Alvinc építése. Átveszi *Balogh Jolán* megállapítását, de mégis *Csabai*ra hivatkozik); *Balogh* 1940/I. 542. l.; *Gerevich* 1940. 158. l.; *Balogh* 1940/II. 510. l.; *Balogh* 1941. S. 354.; *Biró* 1941. 79. l.

IOANNES FIORENTINUS

Jelzett munkái:

Menyői keresztelőkút. 1515. (Nagyvárad, Múzeum.) Jelzése:

IOANNES FIORENTINVS ME FECIT.

Forgách Gergely sírköve. 1515. (Felsőelefánt, pálos templom,

utóbb Gomba [Somogy megye], gr. Forgách kastély kertje;) Jelzése: IOANNES • FIORENTINVS • ME • FECIT.

Laski János gneznoi érsek († 1531) síremléke. 1516. (Gnezno, székesegyház). Jelzése: IOANNES • FLORENTINVS • ME • FECIT • M • D • [X]VI.

Ioannes Fiorentinusnak tulajdonítható munkák:

Esztergom, Bakócz kápolna kőfaragó munkálatai és egyes részletei (orgonakarzat gyámköve, sekrestyefülke). 1506—1507.

Csatka, r. k. templom. Zenthlélek Miklós Ákos sírköve. 1516.¹

Gnezno, a székesegyház síremlékei 1516—1517, melyeket Laski János gneznoi érsek rendelt²: Andreas Laski kanonok († 1512) síremléke, Johannes Gruszczynski érsek († 1473) síremléke. Andreas Boryszewski érsek († 1510) síremléke.

Menyő, ref. templom vörösmárvány részletei. 1514—1515. (főkapu 1514, szentségtartó fulke 1515, Désházy címer).

Ráckeve, gör. kel. szerb templom. Nicolaus nevű rácnemes síremléke cirillbetűs felirattal. 1525.³

Irodalom. *Bunyitay V.*: A menyői keresztút és a renaissance Szilágymegyében. Századok. 1886. 886—894. I. (Joannes Fiorentinus menyői művei. Thurzó Zsigmond váradi sírkövét is neki tulajdonítja); *Bunyitay V.*: Szilágy megye középkori műemlékei Budapest, 1887.

¹ A sírkő említése és közlése *Dornyay B.*: Bakony. Budapest, 1927. 85—86. I. — *Thirring G.—Vigyázó J.*: Részletes magyar utikalauzok II/5. Említi továbbá Vernei-Kronberger E.: Magyar középkori síremlékek. Budapest, 1939. 44. I.

² 1517. *Laski János* gneznoi érsek számadásai, illetve végrendeleti intézkedése: „Item ad sex sepulcra marmorea, que dominus Reuerendissimus excudere et sculperet fecit in Strigonio, quorum lapidum iam dominus Reuerendissimus magnam partem exoluit. Reliquum quod supererit soluendum et pro adductione lapidum ad loca per Reuerendissimum dominum deputata ac ad poneodum eosdem lapides ad sepulcra videlicet olim domini Creslai, Andree Rosa, suum et domini Andree fratris sui et domini Radlicza episcopi Cracouiensis ipse dominus Stanislaus Curoswyanczkj soluet ad rationem prefati debiti et quicquid prefati debiti supererit vltra omnia premissa de hoc commisit ipsum quittandum dominus executoribus...“ — Laski későbbi sajátkezű megjegyzése: „Iam tamen ego ipse per se de istis disposui realiter et apposui monumentum“. (Közölve: *Zeissberg, H.*: Johannes Laski, Erzbischof von Gnesen und sein Testament. — Sitzungsberichte der K. K. Akademie der Wissenschaften. Phil.-Hist. Kl. LXXVII. Wien, 1874. S. 685.) Laski János 1516-ban járt Magyarországon, mint Zsigmond lengyel király követe (*Zeissberg op. cit.* S. 519.; *Fógel J.*: II. Lajos király udvara. Budapest, 1917. 98. I.).

³ A sírkő említve: *Balogh 1934/I.* 136. I. (Joannes Fiorentinus műve); *Balogh 1939,* 576, 578. I.; *Csányi K.—Lux G.*: Ráckeve, gör. kel. szerb. templom. 9. I. — A M. K. József Nádor Műegyetem középkori építészeti tanszékének közleményei. Különnyomat a „Technika“ 1939 évi 6. számából.

30—36. 1. — Akad. Érték. a tört. tud. köréből. XIII. Budapest, 1887.; a.— Johannes Fiorentinus. Arch. Ért. 1887. 90—91. 1. (Bunyitay 1886-as cikkét ismerteti); Sz.—: *Bunyitay V.: Szilágymegeye középkori műemléked.* Budapest, 1887. c. tanulmány ismertetése. Arch. Ért. 1888. 268. 1.; *Bunyitay V.: A gyulafehérvári székesegyház későbbi részei s egy magyar humanista.* Budapest, 1893. 24. 1. (Talán a gyulafehérvári Lászlay kápolnán is dolgozott); *Ehrenberg H.: Firenzei János magyar- és lengyelországi művei.* Arch. Ért. 1893. 250—255. 1. (Laski János 1517-ben hat sírkövet rendelt Esztergomban. Ezek közül három megvan, mégpedig: Laski János, Boryszewsky Roza gneznói érsek és Gruszczynszky János gneznói érsek síremlékei. Valamennyi Johannes Fiorentinus műve. Drzewicki Mátyás érsek sírköve ezek utánzata. Menyői és felsőelefánti műveit is említi); *Schematismus* historicus ven. cleri dioecesis Magno-Varadiensis Latinorum. Nagyvárad, 1896. p. 358.; *Fraknoi V.: A Hunyadiak és a Jagellók kora.* — A Magyar Nemzet Története. Szerk. Szilágyi S. IV. Budapesti 1896. 629. 1.; *Ezredéves Orsz. Kiállítás.* A Tört. Főcsoport hivatalos katalógusa. II. füz. Budapest, 1896. 2280. sz. (menyői keresztelőkút); *Gohl Ö.: A nagyváradai püspökség emlékeinek statisztikája.* Arch. Ért. 1897. 373. 1.; *Die Kunstdenkmäler des Regierungsbezirks Bromberg.* Bearb. von J. Kohte. Berlin, 1897. S. 114—116. — Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Posen. IV. (gneseni sírkövek, irodalommal); *Czobor B.: Egyházi emlékeink.* — Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota ezeréves fennállásakor és az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Szerk. Matlekovits S. V. köt. Budapest, 1898. 615. 1.; *Sprawozdania* komisyi do badania historyi sztuki w Polsce. V. Krakko, 1899. p. XC. (*J. Mycielski* cikke a gneznói sírkövekről); *Bárfai Szabó L.: A Hunt-Pazmami nemzetségbeli Forgách család története.* Esztergom, 1900. 198. 1. (Forgách sírkő); *Szendrei J.: Erdély műkincsei.* — Magyar Műkincsek III. Szerk. Szendrei J. Budapest, 1901. 64. 1.; *Fournier, L.: L'art en Pologne.* Gazette des Beaux Arts. 1901. Vol. 25. p. 433. (gneznói sírkövek); *Petri M.: Szilágy vármegye monográfiája.* I. Budapest, 1901. 614. 1.; *Divald K.: A sárospataki vár.* M. Mérnök- és Építészegylet Közlönye. 1902. 294. 1. (A sárospataki vár egyik ajtaja közel áll a menyői kapuhoz); *Divald K.: Az eperjesi Szent Miklós templom.* Művészet, 1902. 399. 1.; *Divald K.: Budapest művészete.* Budapest, s. d. (1903). 155. 1.; *Gerecze* 1906. 849. hasáb.; *Divéky A.: Magyarország szerepe a lengyel renaissanceban.* Arch. Ért. 1910. 4. 1. 4. jegyz.; *Réau, L.: L'art à Cracovie.* Gazette des Beaux Arts. 1910. Vol. 3. p. 506.; *Divald K.: A renaissance Magyarországon.* — A művészetek története. Szerk. Beöthy Zs. III. Budapest, 1912. 418. 1.; *Leffler B.: A nyírbátori ref. templom.* Arch. Ért. 1915. 274. 1.; *Szendrei J.—Szentiványi Gy.: Magyar képzőművészek Lexikona.* I. Budapest, 1915. 512—513. 1.; *Fógel J.: II. Lajos udvara.* Budapest, 1917. 83. 1.; *Thieme. U.—Becker, F.: Alig. Lexikon der bild. Künstler.* XIV. Leipzig. 1921. S. 117.; *Hekler A.: A magyar művészettörténelem főadatai. Századok.* 1921—1922. 165. 1.; *Hekler, A.: Kunstgeschichte.* — Die Entstehung einer internationalen Wissenschaftepolitik. Hgg. von Z. von Magyary. Leipzig. 1932. S. 96.; *Balogh* 1933/I. 23—24. 1. (Az esztergomi Bakócz-műhellyel állt kapcsolatban. Művei a Bakócz kápolna motívumait variálják. Valószínűleg a Bakócz kápolnában is dolgozott.); *Szőnyi O.: Régi magyar templomok.* Budapest, s. d. (1933.) 23. 1. (átveszi Balogh Jolán megállapítását), 233. 1. (Firenzei János talán Váradon tartott műhelyt); *Balogh* 1934/L 135—136. 1. (Menyői munkái. Továbbá Joannes Fiorentinusnak tulajdonítja a Bakócz-kápolna orgonatartó gyámkövet és sekrestyefülkéjét, valamint a ráckevei síremléket); *Balogh* 1934/II. S. 299.; *Csabai* 1934. 15. 1.; *Gerevich* 1934. 236. 1. (Firenzei János működése az első reneszánsz hullám Erdélyben); *Budinis*, 1936. p. 66.; *Genthon* 1936. 20. 1. (a menyői kaput említi); *Bierbauer* 1937. 126, 137. 1.; *Hekler* 1937. S. 93. (átveszi Balogh Jolán megállapítását); *Balogh* 1939. 576, 580. 1.; *Horváth* 1939. p. 48—49. (átveszi Balogh Jolán megállapítását); *Petranu* 1939. S. 319, 336.; *Vernei-Kronberger E.: Magyar középkori síremlékek.* Budapest, 1939. 44. 1. (a felsőelefánti Forgách sírkövet említi); *Gerevich* 1940. 156. 1. (Firen-

zei János Esztergomban, majd Váradon, utóbb pedig Lengyelországban dolgozott); *Balogh* 1940/II. 510. l.; *Balogh* 1941. S. 354.; *Biró* 1941. 78. l.; *Pálinkás* 1942. 12 l.

TASNÁDI LÁPI ISTVÁN

Jelzett munkája:

Bagdi György balázsfalvi kastélya. Jelzése az 1535-ből való építési emléktáblán: HOC OPVS FECIT | STEPHANVS LAPI DE TASAD (a felirat teljes szövegét l. a „Építkezések, kőfaragványok“ c. rovatban a 217. lapon).

Irodalom. *Sz(á)deczky L(ajos)*: Műtörténeti tanulmányút. Erdélyi Múzeum. 1898. 614. l. (Közi az 1535-ös balázsfalvi feliratot); *Balogh* 1940/I. 543. l. (Bagdi György balázsfalvi kastélyát építette 1535-ben.)

Festők

VINCENCIUS PICTOR

Jelzett munkái:

Muzsnai (utóbb nagysinki) oltár. 1521. Jelzése:

VINCĒCIVS FACIEBAT 1521

(A felirat teljes szövegét l. a „Szárnyasoltárok“ c. rovatban a 307. lapon.)

Vízaknai ref. templom freskói. 1522. Jelzése:

P WINCĒCIVŰ · P.

(A felirat teljes szövegét l. a „Falfestmények“ c. rovatban a 296. lapon.)

Nagydisznódi oltár. 1525. Jelzése:

VINCĒCꝰ PINXIT

(A felirat teljes szövegét l. a „Szárnyasoltárok“ c. rovatban a 308. lapon.)

Roth Viktor a fentemlített két oltáron kívül Vincencius mesternek tulajdonítja a zsidvei, utóbb tatárlaki oltárt. (Jelzése: Perfectum est presens opus per magistros Simonem scultorem et generum suum Vincendum pictorem Cibinien Anno domini Millesimo Quingentesimo octavo). Nézetünk szerint azonban a zsidve-tatárlaki oltár mestere a névhasznosság ellenére sem azonos Vincencius pictorral, a muzsna-nagysinki és nagydisznódi oltások meg a vízaknai freskók mesterével, mivel az előbbi stílusa még erősen gótikus, az utóbbiaké pedig renaissance. Ilyen stílusfejlődés, illetve átalakulás elvileg ugyan még elképzelhető lenne, de ehhez egyelőre nemcsak a levéltári adatok hiányoznak, hasta az oltárokon megfigyelhető különböző egyéni sajátosságok is ellene mondanak. Az 1508-as Vincencius festő a gótikus redőket mesterileg kezeli, az alakokat biztos kézzel rajzolja meg. Az 1521/25-ös Vincencius mesternek

viszont a drapériarajzolás eléggé gyenge oldala, az alakok mintázásában is bizonytalanság, tapogatózás mutatkozik. E tekintetben tehát nem fejlődés, hanem visszaesés figyelhető meg, amit mégis bajos elképzelni egy- és ugyanazon mesternél. A zsidve-tatárlaki oltár mestere azonban valóban azonos lesz azzal a „Vicens Moler“-rel, aki 1500-ban a nagyszebeni adófizetők lajstromában szerepelt (Quellen zur Geschichte Siebenbürgens aus sächsischen Archiven. I. Hermannstadt, 1880. S. 270. — v. ö. Korrespondenzblatt des Vereines für sieb. Landeskunde. 1914. S. 118.). Roth Viktor egyéb attribúciói (nagyszebeni Brukenthal Múzeum predellája: Krisztus megjelenik Máriának; medgyesi oltár predellája) még távolabb állnak mesterünktől. A közös vonások inkább a közös korstílusnak tulajdoníthatók. Csupán a medgyesi predellával mutatkozik némileg közelebbi kapcsolat, amennyiben a medgyesi mester Vincencius nagydisznódi predelláján lévő architektonikus háttérrel igyekezett utánozni.

Irodalom: *Reissenberger, L.*: Kurzer Bericht über die von Pfarrern in Siebenbürgen über kirchliche Altertümer gemachten Mitteilungen. Hermannstadt, 1871. S. 7. (nagydisznódi oltár); *Pulszky K.*: Iparművészeti jegyzetek. Arch. Ért. 1879. 273. l. (nagydisznódi oltár); *Wittstock, H.*: Vergangenes und Gegenwärtiges aus Heltau. Hermaunstadt, 1883. S. 9.; („Während seines Pfarramtes wurde der aus dem Jahr 1525 stammende Altar der Heltauer Kirche 1680 mit allerlei geschnitztem und gemaltem Zierat erweitert und vergrößert, dessen Kunstwert jedoch kjein bedeutender war. Jetzt befindet sich der Altar, indess ohne diese Zuthaten in dem Brukenthal'schen Museum in Hermannstadt.“); *Wenrich, W.*: Künstlernamen aus siebenbürgisch-sächsischer Vergangenheit. Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. 1889. S. 70. (talán Vincenzo da Ragusával azonos); *Roth, V.*: Der Thomasaltar in der ev. Kirche zu Gross-Schenk. — Különnyomat a Korrespondenzblatt des Vereines für sieb. Landeskunde 1904-i évfolyamából.; *Sigerus, E.*: Die Predella des alten Heltauer Altars. Korrespondenzblatt des Vereines für sieb. Landeskunde. 1905. S. 158.; *Gerecze* 1906. 781, 782. hasáb; *Csáki, M.*: Führer durch die Baron Brukenthal-sche Gemäldegalerie. Hermannstadt, 1909. S. 366. (nagydisznódi oltár predellája); *Roth V.*: Erdély szárnyasoltárai. — Magyarország Műemlékei. Szerk. Forster Gy. III. Budapest, 1913. 165—167. l. (nagysinki oltár), 167—168. l. (Nagydisznódi oltár. Vincencius nem hazai mester, valamely német műhelyben tanulhatott); *Roth, V.*: Beiträge zur Kunstgeschichte Siebenbürgens. Strassburg, 1914. S. 45. (A nagysinki oltárt „Paulus Vincentius“ 1523-ban festette. Nem volt erdélyi mester.); *Roth, V.*: Siebenbürgische Altäre. Strassburg, 1916. S. 137—140. (tatárlaki oltár), 140—150. (nagysinki oltár), 151—152. (nagydisznódi oltár); *Roth, V.*: Der Hermannstädter Maler Vincencius. Korrespondenzblatt des Vereines für sieb. Landeskunde. 1914. S. 117—119. (Neve először 1500-ban szerepel a nagyszebeni adókönyvben, 1508-ban festi a tatárlaki, 1521-ben a nagysinki és 1525-ben a nagydisznódi oltárt. Vincenciusnak tulajdonítja a Brukenthal Muzeum predelláját [Krisztus megjelenik Máriának]); *Roth, V.*: Erdélyi oltárok. Arch. Ért. 1917. 95—96. l. (Tatárlakd, nagysinki, nagydisznódi oltárok. Stílusához közeláll a Brukenthal Múzeum predellája); *Péter A.*: A magyar művészet története. Budapest, 1930. I. 132. l.; *Genthon I.*: A régi magyar festőművészet Vác, 1932. 126. l.; *Roth, V.* (hgg. von): Die deutsche Kunst in Siebenbürgen. Berlin—Hermannstadt/Sibiu, 1934. S. 129. (A medgyesi predella közel áll Vincencius munkáihoz); *Bielz, J.*: Porträtkatalog der Siebenbürger Sachsen. Hermannstadt, 1936. (Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. 49. Bd. I. Heft) S. 29. Nr. 329. (A medgyesi predella Vincencius műve, rajta a donátor Fridericus segesvári plébános

[1560] arcképe.); *Genthon* 1936. 17. l.; *Merhán M.*: Felbecsülhetetlen értékű műkincseket pusztított el a gondatlanság, egy Árpád-kori ref. templomban. *Keleti Ujság*. XIX. 130. sz. 1936. jún. 7. 5. l. (A vizaknai freskók Vincencius mester munkái. Ugyanő több oltárt is festett); *d. j.*: Elpusztított műkincsek. *Pásztortűz*, 1936. 253—254. l. (vizaknai freskók); *Balogh* 1937. 126. l. (vizaknai freskók); *Hekler* 1937. S. 83.; *Balogh* 1939. 581. l. (Vizaknai freskók. Vincencius mester a gyulafehérvári freskók olasz mesterénél tanult); *Thieme, U.—Becker, F.*: *Allg. Lexikon der bild. Künstler*. XXXIV. Leipzig, 1940. S. 382. (J. Bielz cikke Vincenciusról. A vizaknai freskókat nem említi); *Genthon I.*: *A magyar festőművészet története. — A Szépművészetek Könyve*. Kiadja a Pesti Hírlap R. T. Budapest, 1940. 899. l.; *Pálinkás* 1942. 15. l. (Olaszmester lehetett.)

Asztalosok

MAGISTER ANTHONIUS besztercei asztalos

Jelzett műve:

Beszterce, ev. templom. A szentély déli oldalán levő nyolcüléses gótikus stílusú, de renaissance feliratos stallum. Jelzése a feliratban:

PERMSISTRV? ANTHONIS? MENSATORĒ?

(A felirat teljes szövegét l. a „Fafaragványok, bútorok“ c. rovatban a 324. lapon.)

Anthonius mensator még gótikus mester volt, csupán a felirat betűiben közeledett az új stílushoz.

Irodalom: l. a „Fafaragványok, bútorok“ c. rovatban a 325. lapon, továbbá *Szendrei J.*:—*Szentiványi Gy.*: *Magyar képzőművészek lexikona*. I. Budapest, 1915. 41. l.

JOHANNES REYCHMUT segesvári asztalos

Jelzett műve:

Bogács, ev. templom. Négyüléses stallum gótikus és renaissance díszítéssel. Jelzése (Roth nyomán): HOC OPVS PERFECTVM PER ME JOANNEM REYCHMVT ME[N]SATOR[E]M SCHEGESVARIENSEM AD LAVDEM ET HONOREM MARIE VIRGINIS A[NN]O 1533.

Irodalom: l. a „Fafaragványok, bútorok“ c. rovatban a 326. lapon.